

**Poézia
je umelecká
literatúra,
ktorá je písaná
viazanou rečou –
vo veršoch.**

Báseň je literárne dielo vo veršoch.

Obsah tvorí téma a idea básne.

- **Téma básne** je udalosť, ktorá podnietila básnika napísať báseň (o čom autor píše).
- **Idea básne** je hlavná myšlienka básne (čo nám chce autor povedať).
- Verš** je jeden riadok básne.
- **Viazaný verš** má rým, rytmus, je usporiadaný do strof.
- **Voľný verš** je opak viazaného verša, nemá pravidelný rým a rytmus, má rôznu dĺžku a umiestnenie v básni.
- **Sylabický verš** je založený na rovnakom počte slabík vo verši (napr.: štúrovská generácia).

Strofa je skupina veršov oddelená od inej skupiny veršov medzerou.

Rytmus je pravidelné opakovanie zvukového prvku reči. Je založený na pravidelnom striedaní prízvukných a neprízvukných slabík alebo dlhých a krátkych slabík.

Rým je zvuková zhoda slabík na konci veršov.

ZÁKLADNÉ POJMY

• **Striedavý rým (abab)**
je rýmové spojenie dvoch párných a dvoch nepárných veršov v strofe.

Behá dievča hore, **dole**,
bujné vetry **prebeháva**,
cez to šire, pusté **pole**
s plačom húsky **vyvoláva**.

• **Združený rým (aabb)**
je rýmové spojenie dvoch za sebou nasledujúcich veršov.

Som vo znamení **pokoja**,
predzvem ťa, Život, do **boja**
od ranných do večerných **zôr**
pre krásnu dcéru čiernych **hôr**.

• **Obkročný rým (abba)**
je rýmové spojenie prvého verša so štvrtým veršom a druhého verša s tretím veršom.

Keď v notách, zvučných ako **hrkálky**,
i tvoje malé detské srdce **bije**,
ja spoza záclon každej **melódie**
na tvoju cestu hľadím do **dialľky**.

• **Prerývaný rým (abcb)**
vzniká pravidelným spojením určitých veršov, napr. druhého a štvrtého verša, kým ostatné verše sa navzájom nerýmujú.

Mám ústa plné tvojich úst.
Mám dlane plné tvojich **dlaní**.
V lebke jak vietor v roklinách
mi šumí hlas tvoj **rozvzlykaný**.

Lyrická báseň je báseň, v ktorej autor vyjadruje svoje pocity, myšlienky a nálady.
Nap.: Ján Smrek - Najčistejšia láska

Epická báseň je báseň písaná vo veršoch, ale má dej, dá sa prerozprávať jej obsah (je žánrom epiky).

Napr.: Martin Rázus - Matka

Populárna pieseň je všeobecne známa a obľúbená pieseň, vyjadruje pocity generácie určitej doby, spojenie poézie a hudby.

Napr.: Zuzana Smatanová - Horou

Modlitba je krátka náboženská skladba, príhovor človeka k duchovnej bytosti.

Napr.: Milan Rúfus - Modlitba za starkú

Sonet je básnická forma, ktorá má 14 veršov rozdelených do dvoch štvorveršových a dvoch trojveršových strof.

Napr.: P. O. Hviezdoslav - Krvavé sonety

Metafora je prenesenie významu na základe vonkajšej podobnosti.

Napr.: slnko im prešlo po tele

Personifikácia (zosobnenie)
je prenášanie ľudských vlastností na neživé veci.

Napr.: mrak plače, mesiac sa usmieva

Epiteton (básnický prívlastok)
prípisuje predmetu zvláštnu vlastnosť.

Napr.: zázračná láska, láskavá dlaň

Prírovnanie je porovnávanie dvoch vecí/ javov/vlastností na základe podobnosti.

Napr.: mocný ako lev, biely ako sneh

Básnická otázka je opytovacia veta, ktorú básnik kladie bez toho, aby na ňu čakal odpoveď.

Napr.: Či nechceme sa mať všetci lepšie?

Ján Smrek - Najčistejšia láska

**Z lások je najčistejšia láska k deťom.
To hovorím vo veku múdrosti.
Človek len zriedka vie o niečom svätom.
Dieťa má glóriu milosti.**

**Mám synov dvoch. Ich kožka číry hodváb.
Kvôli nej rád som hore, nejdem spať.
Chcem hladiť ju, keď spia. Dňa bludný koráb
nechávam v prístav tento vetrom hnať.**

**Pohládzam ručičky, čo neporania sa.
Ešte sú len malé, čo to už sa tešia.
Tu pravá záhrada je milovania.
V záhrade zabúdam, že lásku mám.**

— ROZBOR BÁSNE —

Literárny druh: lyrika

Literárna forma: poézia

Literárny žáner: lyrická báseň

Obsah:

Téma: láska k deťom

Idea: láska k deťom je najčistejšia

Kompozícia básne:

Rým: striedavý (abab)

Počet strof: 3

Počet veršov v strofe: 4

Básnické umelecké prostriedky:

Zdrobneniny: kožka, ručičky

Epiteton: bludný koráb, pravá záhrada, číry hodváb

Prírovnanie: ich kožka číry hodváb

Metafora: dieťa má glóriu milosti (je nevinné),

Dňa bludný koráb nechávam v prístav tento vetrom hnať (neviem sa dočkať večera), tu pravá záhrada je milovania (toto je ozajstná láska)

